

Rīgā

08.07.2021. Nr. LPA 1.8.-26
Uz 01.07.2021. Nr. 25 29.§ VSS-612

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam

*Par plāna projektu "Korupcijas novēršanas un
apkarošanas pasākumu plāns 2021.-2024.gadam"*

Biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse" ir izskatījusi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izstrādāto plāna projektu "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plāns 2021.-2024.gadam" (turpmāk – Plāns) un sniedz priekšlikumus satura korekcijām.

Latvijas Pilsoniskās alianses ieskatā ir būtiski svarīgi Plānā ne tikai paredzēt pasākumu kopumu, kas uzrauga un kontrolē, bet arī izglīto, tādēļ aicinām paredzēt vairāk izglītojoša rakstura aktivitātes, kas veicinātu ne tikai valsts pārvaldē strādājošo zināšanas, bet arī sabiedrības, tai skaitā biedrību un nodibinājumu izpratni par pretkorupcijas jautājumiem. Ņemot vērā, ka biedrības un nodibinājumi apvieno lielu daļu pilsoniskās sabiedrības gan kā biedrus, gan arī kā pakalpojumu saņēmējus, aicinām paredzēt Plāna pielikuma sadaļā "Noziedzības novēršanas padomes rīcības plāns laikposmam no 2021. līdz 2026. gadam" 1.2. apakšsadaļā apmācības biedrībām un nodibinājumiem par KNAB kompetencē saistošiem jautājumiem, piemēram, interešu konfliktu, par interešu konfliktu risku identificēšanu un pārvaldīšanu. Minētais veicinātu labas pārvaldības un izpratnes veicināšana nevaldības sektorā.

Aicinām papildināt Plāna projekta "Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plāns 2021-2027" sadaļā paredzēt iespēju biedrību un nodibinājumu pārstāvjiem piedalīties mācībās un iesaisti informatīvos pasākumos un kampaņās, lai veicinātu sabiedrības interešu uzraudzības jomu (*watchdog*).

Aicinām paplašināt Plāna sadaļas "3. Publisko iepirkumu monitorēšana, izmantojot Integritātes paktu" tvērumu, paredzot, ka informatīvie pasākumi par Integritātes paktu, tā izmantošanu un īstenošanu, semināri ir pieejami arī biedrībām un nodibinājumiem, medijiem, ne tikai pašvaldību darbiniekiem. Ja pašvaldību darbinieki ir kā pārstāvoša puse iepirkumos, tad biedrību un nodibinājumu pārstāvji var veikt uzraudzību un monitorēšanu, tādējādi sniedzot sabiedrībai pārlicību par procesu caurspīdīgumu.

Attiecībā uz Plāna sadaļā "3. apņemšanās: Interešu pārstāvniecības un lobēšanas atklātība" norādām, ka biedrību un nodibinājumi pārstāvji atbalsta atklātības veicināšanu publiskajā un nevalstiskajā sektorā, un daudzām organizācijām jau šobrīd ir ieviesti labas pārvaldības principi, kuru vidū ir ētikas un atklātības nosacījumi. Tomēr biedrību un nodibinājumu pārstāvji pauž bažas, vai un kā jaunais regulējums radīs administratīvo slogu (reģistrs un publicēšanas prasības). Tāpēc turpmākajā likumprojekta izstrādes procesā aicinām izvērtēt, kā praksē ieviest:

- **vienas pieturas aģentūras principu** attiecībā uz interešu pārstāvniecības reģistru. Šobrīd biedrībām un nodibinājumiem jāsniedz dati par to darbību, amatpersonām un finansēm kā minimums Uzņēmumu reģistrā, ik gadu biedru kopsapulcei, revidentiem, Valsts ieņēmumu dienestā gada pārskats un sabiedriskā labuma organizācijas atskaite

(ja ir sabiedriskā labuma statuss), papildus atskaites finansētājiem, kas ir arī valsts un pašvaldību iestādes, komercbankām, kas veic klientu izpēti. Tāpat Finanšu ministrija plāno izstrādāt jaunu portālu, kur biedrībām un nodibinājumiem publicēt informāciju par savu darbību. Pirmsšķietami pieņemam, ka reģistra turētājs varētu būt Uzņēmumu reģistrs, ja tiktu rasts risinājums par informācijas apmaiņu ar Valsts ieņēmumu dienestu un citu iestāžu uzturētajām datubāzēm, kurās mēdz būt aktuālākā informācija, piemēram, kas tiek iesniegta ar gada pārskatiem. Tomēr aicinājums rast iespēju, ka biedrībām un nodibinājumiem ir iespēja sniegt informāciju, kas pēc satura un būtības ir vienāda, vienuviet. Tas mazinātu administratīvo slogu gan informācijas sniedzējiem, gan informācijas saņēmējiem, kuriem galu galā būtu informāciju jāmeklē dažādās sistēmās;

- nevalstiskā sektora ieskatā, būtu svarīgi, lai valsts pārvaldes politiskā un administratīvā vadība (valsts sekretāra vai viņu aizvietošanas līmenis) publiskotu savu **darba kalendāru**, kurā būtu norādītas tikšanās, kas attiecināmas uz lobēšanu. Šādi būtu iespējams izvairīties no interešu konfliktiem, piemēram, ekonomisko interešu pārstāvju tikšanos gadījumā;
- kā atsevišķs, bet ne mazāk nozīmīgs aspekts, ir izvērtēt **individuālo personu (lobistu) reģistrēšanu**, un, iespējams, atsevišķa *NACE* koda ieviešana;
- jāņem vērā, ka fizisko personas **dati ir sensitīvi** un aizsargājami, tāpēc jārada risinājums, kā biedrībām un nodibinājumiem nodrošināt atklātību, vienlaikus nepieļaujot iespēju trešajām personām saņemt aizsargājamus datus;
- informācijas publicēšana par interešu pārstāvniecības aktivitātēm jeb **informācijas publicēšana par interešu pārstāvja un lēmuma pieņēmēju kā obligātu noteikt publiskās pārvaldes pusē**, jo biedrībām un nodibinājumiem, it īpaši mazām organizācijām, tas var radīt pārlietu lielu vai neizpildāmu administratīvo slogu. Lai gan šādas informācijas publicēšana ir svarīgs atklātības princips, vēršam uzmanību, ka daudzām organizācijām var nebūt šādas kapacitātes, tāpat daudzām organizācijām nav pat tīmekļa vietnes, kur šo informāciju publicēt;
- ņemot vērā, ka atklātības un atbildības politikas izstrāde un ieviešana prasa specifiskas profesionālās prasmes, nepieciešams, ka tiek nodrošinātas šādu politiku paraugi (piemēram, ētikas kodekss), ko var izmantot biedrības un nodibinājumi. Vēršam uzmanību, ka 2021. gadā iniciatīvas “Sabiedrības līdzdalība – atslēga demokrātijas nākotnei” ietvaros, kuru Latvijas Pilsoniskā alianse īsteno sadarbībā ar Valsts kanceleju un Islandes iedzīvotāju fondu, tiek organizēta domnīca “**Atbildība un caurskatāmība pilsoniskās sabiedrības sektorā**”. Domnīcas ietvaros plānots skatīt biedrību un nodibinājumu atklātības un atskaitīšanās jautājumus, veicinot caurskatāmību sektorā, vienlaikus meklējot risinājumus, kā atvieglot atskaitīšanās procedūras (vienotas atskaites, vienkopus pieejama informācija sabiedrībai, donoriem, uzraugošām iestādēm, bankām). Iespējams, šīs domnīcas ietvaros var skatīt arī par interešu pārstāvniecības atklātības pamatprincipu ieviešanas jautājumus;
- **atklātība veicināma ārpus interešu pārstāvniecības atklātības regulējuma**, kā piemēram, Pašvaldību likumā. Latvijas Pilsoniskā alianse 2020. gada rudenī rīkoja diskusijas ar reģionu pārstāvjiem, kas uzsvēra, ka būtiski, lai pašvaldības ir atvērtas, to darbība ir caurspīdīga par sabiedrības iesaisti un finansējuma izlietojumu. Būtiski pašvaldībām publicēt detalizētu informāciju par pašvaldību tēriņiem, iespējamiem interešu konfliktiem, lai novērstu šaubas par valsts amatpersonu lēmumu pieņemšanas objektivitāti un to darbību sabiedrības interešu labā. Līdzīgi – atklātības jautājumi risināmi likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”.

Attiecībā par pasākumu "Apņemšanās veicinās caurskatāmu finanšu pārvaldību pašvaldībās, biedrībās, nodibinājumos un kapitālsabiedrībās" jāmin, ka Latvijas Pilsoniskā alianse sniedza priekšlikumus par likumprojektu "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" (Nr. 585/Lp13)¹ un priekšlikumus jaunajam "Pašvaldību likumam"². Priekšlikumu būtība ir:

- 1) paredzēt, ka pašvaldības gada publiskajam pārskatam jāietver informācija par finanšu līdzekļu piešķiršanu komersantiem, biedrībām, nodibinājumiem, arodbiedrībām, reliģiskām organizācijām un sociālajiem uzņēmumiem, norādot katra finanšu piešķiruma apmēru un mērķi, kā arī piešķirto finanšu līdzekļu izlietojuma rezultātus;
- 2) lai sabiedrībai būtu pieejama informācija par publisko finanšu līdzekļu izlietojumu un tā efektivitāti, kā arī, lai novērstu šaubas par valsts amatpersonu lēmumu pieņemšanas objektivitāti un to darbību sabiedrības interešu labā, Domei jānodrošina pašvaldības tīmekļa vietnē informācija par:
 - deputātu amatiem vai citādi aktīvā darbība (padomes loceklis, biedrs) ārpus pašvaldības domes, tai skaitā citās pašvaldības iestādēs, biedrībās, nodibinājumos, arodbiedrībās, reliģiskās organizācijās, sociālajos un komercuzņēmumos (deputātu pašdeklarācijās);
 - informāciju par finanšu līdzekļu piešķiršanu komersantiem, biedrībām, nodibinājumiem, arodbiedrībām, reliģiskām organizācijām un sociālajiem uzņēmumiem, norādot katra finanšu piešķiruma apmēru un mērķi, kā arī piešķirto finanšu līdzekļu izlietojuma rezultātus.

Latvijas Pilsoniskā alianse atzinīgi novērtē Plāna projektā paredzēto par pilsoniskā dialoga un nevalstisko organizāciju pārstāvniecības sociālās drošības jomā stiprināšanu, atbalstot organizāciju vai to sadarbības tīklu izveidi, izaugsmi un attīstību sociāli visneaizsargāto iedzīvotāju grupu interešu efektīvai pārstāvībai publiskās pārvaldes lēmumu pieņemšanā, kā arī sekmēt nevalstisko organizāciju aktīvāku darbību sabiedrības interešu uzraudzības jomā.

Direktore

(paraksts*)

Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

K.Zonberga
Kristine@nvo.lv
A. Zaļūksnis
Artis@nvo.lv
24245580

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

Atzinums ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par atzinuma saturu atbild Latvijas Pilsoniskā alianse.

¹ Latvijas Pilsoniskās alianses tīmekļa vietne, atzinums Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijai (kopija: Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam)
https://nvo.lv/uploads/atzinums_par_likumprojektu_grozijumi_likuma_par_interesu_konflikta_noversanu_valsts_amatpersonu_darbiba.pdf

² Latvijas Pilsoniskās alianses tīmekļa vietne, atzinums Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijai
https://nvo.lv/uploads/priekslukumi_pasvaldibu_likums.pdf